

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ ТОРГІВЛІ В ПОВОЄННИЙ ЧАС

Передерій Тетяна Сергіївна

*аспірантка кафедри економіки та фінансів підприємства
Державного торговельно-економічного університету*

На сьогодні забезпечення сталого розвитку підприємства торгівлі є одним з найважливіших завдань у системі розвитку національного господарства України, спрямованого на досягнення економічного зростання, захисту довкілля з довгостроковою перспективою відтворення матеріальних природних ресурсів й зростання рівня життя суспільства. Крім того, війна розв'язана росією проти України, має різновекторні виклики, загрози і наслідки кризових явищ для економіки національного господарства, у т.ч. для сфери підприємств торгівлі у напрямку євроінтеграції.

За оцінками компанії КРМГ, війна росії проти України вплинула на понад 600 тисяч підприємств у всьому світі та уповільнила зростання світової економіки на 0,8% до кінця 2022 року порівняно з 2021 роком. Глобальна економіка зазнала негативного впливу через порушення виробничих потужностей як окремих країн, так і глобальних ланцюгів поставок, що, в свою чергу, сприяло виникненню умов зростання глобальної інфляції [1].

Процеси інтеграції України до країн ЄС в умовах повномасштабного збройного вторгнення росії на територію України є рушійним чинником невідкладних трансформаційних змін, що потребує переосмислення цінностей в управлінні підприємством та оцінки його показників у реалізації й забезпеченні сталого розвитку.

Незалежно від того, що наразі головним фактором сталого розвитку національного господарства вважається максимальне використання принципів ринкової економіки, основна роль як регулюючого всі економічні та соціальні процеси в країні відводиться органам законодавчої та виконавчої влади. Сталий соціально-економічний розвиток означає реалізацію трьох взаємопов'язаних та взаємозумовлених цілей: створення більш конкурентоспроможної, вискоєфективної та низьковитратної економіки; підвищення життєвого рівня населення; поліпшення екологічної обстановки [2, с. 138].

Досягнення вищеперахованих цілей в діяльності торговельного підприємства, орієнтованих на сталий розвиток, є можливим за умови здійснення виробничого процесу з чітко визначеними цілями ресурсозбереження, збалансованості використання наявних матеріальних

природних ресурсів, витрачених на виготовлення товару (продукції), та мінімізації негативного впливу за результатами своєї діяльності на навколишнє середовище із застосуванням новітніх екологічних технологій як у виробництві, так і в управлінні. Окрім цього, слід зазначити, що сталий розвиток підприємства торгівлі має значний вплив на процеси виробництва та функціонування суб'єкта господарювання, зменшуючи витрати й формуючи його привабливий імідж корпоративно-соціальної відповідальності для залучення іноземних інвестицій, відкриття та розширення зони вільної торгівлі з країнами ЄС.

Створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі є важливим елементом Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Імплементация положень щодо торгівлі тісно пов'язана з питаннями сталого розвитку та охорони довкілля зокрема. Для Європейського Союзу екологічні питання є невід'ємною частиною торговельної політики. З іншого боку, Європейський Союз не єдиний торговельний партнер України, тому врахування екологічних питань в торговельній політиці України є не менш важливим для досягнення цілей сталого розвитку. Відсутність впровадження та дотримання екологічних норм та стандартів може бути суттєвою перепорою у належному виконанні торговельних угод, у тому числі з ЄС [3, с. 6].

Як показує досвід, важливим під час розробки, впровадження та реалізації стратегії (концепції) сталого розвитку підприємства торгівлі є вичерпний план дій, який має бути розроблений з урахуванням міжнародних сучасних тенденцій, економічно-екологічної ситуації в країні, існуючої законодавчої бази і особливостей здійснення індивідуальної підприємницької діяльності, передбачених його установчими документами. Концепція забезпечення сталого розвитку підприємства торгівлі дозволяє контролювати змінні витрати на виготовлення продукції, стимулювати економію, підвищувати прибутковість і реалізовувати товари/ послуги на ринках країн ЄС за умови відповідності їх політики.

Торговельна політика ЄС – сукупність заходів та методів регулювання масштабів, структури та умов зовнішньої торгівлі, а також взаємовідносин між господарськими суб'єктами у сфері торгівлі. Стратегія ЄС у сфері торговельної політики “Торгівля для всіх. У напрямку більш відповідальної торгівлі та інвестиційної політики” була прийнята у 2015 році, що містить п'ять основних цілей [3, с. 7–8]: торгівля та інвестиції є потужним рушієм зростання та створення робочих місць (висока активність ЄС у сфері торгівлі, торговельний та економічний порядок денний ЄС посилює вигоди від торгівлі); ефективна політика, яка враховує нові економічні реалії та виправдовує сподівання (відповідь на зростання глобальних ланцюгів виробництва і збуту, сприяння торгівлі послугами, полегшення цифрової торгівлі,

підтримка мобільності та вирішення питань міграції, посилення міжнародної регуляторної співпраці, забезпечення ефективного управління митницями, безпека доступу до енергії та сировини, захист інновацій, краща імплементація та реалізація прав ЄС, більше уваги малому бізнесу, більш ефективні засоби допомоги для адаптації працівників); прозоріша торговельна та інвестиційна політика (тісніша робота з державами-членами, Європейським Парламентом та громадянським суспільством, більш відкритий процес прийняття рішень); торговельна та інвестиційна політика, що базується на цінностях (забезпечення впевненості споживачів у продуктах, які вони купують у глобальній економіці, сприяння новому підходу до інвестицій, торговельний порядок денний сприяє сталому розвитку, правам людини та належному врядуванню); прогресивна програма переговорів для пристосування до глобалізації (зміцнення багатосторонньої торговельної системи, сприяння двостороннім відносинам). Серед дотичних до охорони довкілля питань, що регулюються стратегією, можна виділити: 1) забезпечення доступу до енергії та сировини; 2) проведення оцінки впливу на сталість (англ. – sustainability impact assessment); 3) ціннісна складова діяльності у сфері торгівлі; 4) досягнення цілей сталого розвитку [3, с. 7–9].

За результатами аналізу положень Стратегії ЄС у сфері торговельної політики “Торгівля для всіх. У напрямку більш відповідальної торгівлі та інвестиційної політики” можна відзначити, що ефективна торговельна діяльність ґрунтується на імплементації концепції сталого розвитку та її оцінки, що включає підтримку і співпрацю за цим напрямком між країнами ЄС.

Таким чином, для України процес євроінтеграції має супроводжуватися адаптацією до вимог спільної екологічної та соціальної політики Європейського Союзу. Як показує досвід інших постсоціалістичних країн, які вже є членами ЄС, це одне з самих складних завдань. Угоди про вступ до ЄС передбачають протягом нетривалого перехідного періоду повний перехід до реалізації екологічної та соціальної політики, яка визначається в Директивах ЄС (нормативних актах, рішеннях та стратегіях). Інтерпретація цієї умови означає узгодження, точніше повну відповідність національного законодавства вимогам законодавства ЄС, причому не тільки теоретично, а й, безумовно, практично. Тому запланований вступ до ЄС передбачає гармонізацію внутрішнього законодавства України з екологічними та соціальними директивами Європейського Союзу та створення адміністративного потенціалу для контролю неухильного дотримання норм та вимог [2, с. 139].

Враховуючи вищезазначене та сучасні засади євроінтеграції в умовах повномасштабного збройного конфлікту, що відбувається на території України, на сьогодні для підприємств торгівлі розробка,

впровадження та реалізація стратегії (концепції) сталого розвитку підприємства торгівлі є одним з складних завдань. Зі сказаного раніше випливає, що на сьогодні дотримання екологічних норм та стандартів є значною перешкодою у належному виконанні торговельних угод.

Проте, у подальшому післявоєнному відновленні забезпечення сталого розвитку підприємства торгівлі дозволить реалізовувати товари/ послуги на ринках країн ЄС за умов відповідності їхній політиці та розширити зони вільної торгівлі з країнами ЄС, сформувати привабливий імідж корпоративно-соціальної відповідальності підприємства для залучення іноземних інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Повоєнна відбудова: дослідження досвіду та поточного стану. Досвід оцінки збитків та організації відновлення. URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2022/12/post-war-reconstruction-of-economy-case-studies.html> (дата звернення: 19.03.2023).

2. Буряк Є. В., Редько К. Ю., Чорновол А. О., Орленко О. В. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни (євроінтеграційні аспекти). *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. Вип. 34/2022. С. 135–143.

3. Екологічні питання у торговельній політиці ЄС та України: шлях до сталого розвитку. URL: <https://www.rac.org.ua/uploads/content/405/files/webenvironmental-issuesocietyandenvironment2017ua.pdf>